

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

De Sententia Excommvnicationis, Svspensionis, Et Interdicti. Titvlvs XI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

Idem.
Indulgentia a, quæ ab uno vel pluribus, Episcopis in ecclesiarum dedicationibus vel aliis quibuscunque casibus conceduntur, vires non obtinent b, si statutum exceserint concilii generalis.

DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS, SUSPENSIONIS, ET INTERDICTI.
 TITVLVS XI.
 CAP. I.

Iudex qui excommunicat, suspendit, vel interdicat, in scriptis hoc faciat, & causam conscribat, & requisitus exemplum sententiae tradat intra mensem. Qui contra fecerit, per mensem ab ingressu ecclesie & divinis est suspensus, & relaxabitur illa sententia per superiorem absq[ue] difficultate, & condemnabitur lator in expensis, & aliis poena condigna. Si sic suspensi celebrant ut prius, sunt irregulares: nec absolventur ab alio quam Papa. b. d. Ioan. And.

Innocentius IV. in concilio Lugdunensi.

Cum e medicinalis sit excommunicatio, non mortalis: disciplinans, non eradicans: dum tamen is, in quem lata fuerit, non contemnat: caute provideat iudex ecclesiasticus, ut in ea ferenda ostendat se prosequi, quod corrigentis fuerit d & medentis. Quisquis igitur excommunicat, excommunicationem in scriptis proferat, & causam excommunicationis expresse conscribat, propter quam excommunicatio proferatur. Exemplum vero huiusmodi scripturæ teneatur excommunicato tradere intra mensem, si fuerit requisitus, super qua requisitione fieri volumus publicum instrumentum, vel literas testimoniales confici sigillo authentico configuratas. Si quis autem iudicum huiusmodi constitutionis temerarius extiterit violator, per mensem unum ab ingressu ecclesie e, & divinis officiis noverit se suspensum. Superior vero, ad quem recurritur, sententiam ipsam sine difficultate relaxans f, latorem excommunicato ad expensas, & omne interesse condemnet, & alias puniat animadversione condigna ut poena docente dicant iudices, quam grave sit excommunicationum sententias sine maturitate debita fulminare. Et hæc eadem in suspensionis & interdicti sententiarum volumus observari. Caveant autem ecclesiarum prelati & iudices universi, ne prædictam poenam suspensionis incurrant: quoniam si contingeret eos sic suspensos divina officia exequi sicut prius, irregularitatem non effugient iuxta canonicas sanctiones: super qua non nisi per summum pontificem poterit dispensari.

CAP. II.

Qui petit absolvi ad cautelam, docens excommunicationis sententiam in se latam esse nullam, absolvetur cuiuscumque, contradicte non obstante: nisi dicatur & probetur intra octo dies excommunicatus pro manifesta offensa. Qui probat se excommunicatum posse appellacionem, probatione pendente in iudicio evitabitur, extra iudicium vero non. b. d. Ioan. And.

a Vide B. Thom. in questionibus additis ad 3. part. q. 16. art. 3.
 b Vide l. i. jurandum quid ex conventionione. s. 1. ff. de iur. jur. & l. falsus. ff. quod cum sal. in. Font. c. Vide yon. Trid. sess. 25. de reform. c. 3. & cur excommunicato dicatur medicinalis, luculenter docet Ioannes Roffensis adversus Lutherum, art. 2. & Covarruvias in cap. alma mater. de senten. excomm. l. 6. in int. d. al. est. c. Nota hic ex mente Dominici, quod non poterit domi in vrayrio celebrare. Font. f. Vide l. prelatum. C. de sent. & inter. 2. in. iud. Font.

Idem in eodem.

Solet a à nonnullis in dubium revocari, an cum aliquis per superiorem absolvi postulat ad cautelam, dum in se latam excommunicationis sententiam affectu esse nullam, sine contradictionis obstaculo minus citate beat absolutionem impendi? Et ante absolutionem huiusmodi is, qui se offert in iudicio probaturum se posse appellacionem legitimam excommunicatione innotatam, vel intolerabilem errorem in sententia fuisse patere expressum, sit in ceteris (excepto probationis illius articulo) evitandus. In prima igitur dubitatione sic statim observandum, ut petenti absolutio non negetur, quamvis in hoc excommunicator vel adversarius se opponat: nisi cum excommunicatum pro manifesta dicit offensâ. In quo casu tertium octo dierum indulgetur sic dicenti: ut si probaverit quod opponit, non retractet sententiam, nisi prius sufficienter præstetur conditio vel competens cautio de parendo iuri, si offensâ dicit proponatur. In secunda vero quæstione statim, ut is, qui ad probandum admittitur, pendente probationis articulo, in ceteris, quæ ut actor b in iudicio attulerit, interim evitetur. Extra iudicium vero in officio postulationibus, & electionibus, ac aliis legitimis actibus nihilominus admittatur.

CAP. III.

Excommunicatio lata in participatione excommunicati in locutione & similibus (canonica monitione non præmissa) non tenet. Ioan. And.

Idem in eodem.

Statuimus e, ut nullus iudicum participans communi excommunicatus ab eo, in locutione & aliis, quibus ligatur participans excommunicatione minori, attentionem canonicam excommunicato majore excommunicatione præsumat: falsis constitutionibus contra illam legitime promulgatis, qui in crimine præsumunt participare damnato. Quod si ex locutione & aliis quibus participans labitur in maiorem, excommunicatus forte indurecat: poterit iudex post monitionem canonicam huiusmodi participantes consimili damnare canonice. Aliter autem in participantes excommunicato potest non tenere: & proferentes poenam legitimam poterit formidare.

CAP. IV.

Episcopi nullam interditi vel suspensio incurrunt sententiam nisi in sententia sint expressi. b. d. Ioan. And.

Idem in eodem.

Quia periculum est Episcopis & eorum successoribus, propter executionem pontificalis officii, quod frequenter incumbit, ut in aliquo casu in iudicio vel suspensionis incurrant sententiam ipso facto: Nos deliberatione provida duximus statuendum, ut Episcopi & alii superiores prelati nullius constitutionis occasione, sententiarum sive mandatorum prædictarum incurrant sententiam ulatenus ipso iure: Nisi in ipsis de Episcopis expressa mentio habeatur.

CAP. V.

Huius decretali quing. sunt dicta. Trium quid Archiepiscopus sententia lata à subditis foris suscipiatur, nisi hoc habeat de consuetudine, non relaxat. Secundum, quod generalis sententia Archiepiscopi ligat tantum subditum, quod pro præteritis vel præsentibus culpa, non ratione futurum, ab ea lata sententia est in iudicio. Quartum, quod pro futuro culpa vel iam commissa, scilicet nisi satisfactum, excom-

a Vide Abb. Felin. & alios in c. Apostolica. ext. de excep. ubi multa tradunt de absolutione ad cautelam huiusmodi. b Vide Dec. in c. intelleximus. extra de iudicio. c De participantiibus cum excommunicato, vide c. fecit. Apostolic. 21. q. 1. & ibi late Turret. & B. Thom. in questionibus additis ad 3. part. q. 1. art. 1. & 3.

munire non debent: nisi mora, culpa, vel offensa, vel alia iusta causa subsit. Quinimo, quid in universitatem vel collegium non feratur excommunicationis sententia: sed in illos, qui culpabiles existunt. Ioan. And.

Idem.

Romana ecclesia: & infra. Ceterum interdicti, suspensionis, vel excommunicationis sententias latis ab officialibus Archidiaconorum, seu quibuslibet aliis jurisdictionem habentibus, suffraganeorum Remen, ecclesie subditis, Remen. Archiepiscopi & ejus officiales (omissis ipsis excommunicationibus) non relaxent: salva contraria super hoc consuetudine, si quam habent. Porro excommunicationem sententia à Remen. Archiepiscopo, suisque officialibus generaliter promulgata, subiectos ejusdem jurisdictioni Archiepiscopi tantum ligant. Sed nec in specie nec in genere pro culpis & offensis præteritis vel presentibus, excommunicationum sententias absque competentis monitione præmissa promulgent, & si contra præsumpserint, injustas noverint esse illas. Caveant etiam, ne tales sententia excommunicationis, sive specialiter, sive generaliter, in aliquos pro futuris culpis, videlicet si tale quid fecerint, vel etiam pro jam commissis sub hac forma, si de illis intra tale tempus minime satisfecerint, profertur presumant: nisi mora in exhibenda satisfactione vel culpa seu offensa præcesserit, quibus merito adiungendam satisfactionem hujusmodi, & taliter prohibenda similia inducantur: aut alia rationabilis (quam in ipsis sententiis exprimant) causa subsit. In universitatem vel collegium profertur excommunicationis sententiam penitus prohibemus: volentes animarum periculum vitare, quod exinde sequi posset, cum nonnunquam contingeret innoxios hujusmodi sententia ireturi: sed in illos dumtaxat, de collegio vel universitate, quos culpabiles esse confiterit, promulgentur.

CAP. VI.

Prælati contra potentiam temporalem etiam spirituali gladio, sicut ecclesiastica censura, se tueri possunt. h. d. Ioan. And.

Idem in eodem. c

Dilecto filio Decano Aurelianensi: & infra. Præterea cum omnes leges, omniaque jura vim vi repellere, cunctisque sese defendere permittant, licuit & utique ipsi Decano (si prædictus ballivus eum bonis suis mundanis injuriose spoliare, vel ea violenter occupare præsumpserit, ut superius est exprellum) contra illius violentiam injuriamque se tueri. Et quoniam adversus ejus nimiam potentiam sufficiens temporalis defensio si vis forte non aderat, potuit se etiam spiritualiter, gladio videlicet urendo ecclesiastico, defendere, ac recurrere propter hoc ad arma spiritualia, que sunt ecclesie propria, & pro suo munimine illis uti: præsertim cum dictus ballivus post latis in eum ab eodem Decano ex aliis causis excommunicationis sententias (sicut idem Decanus asseruit) ipsum tanquam eandem provocatus, sententiis ipsis contemptis, bonis spoliasset eundem: & propter hoc postmodum ipse Decanus sententiam tulerit interdicti, tanquam spirituali se mucrone defendens contra illius injuriam & violentiam, sibi ab eodem occasione prædictarum sententiarum, & in ipsam contemptrum illatam. Et quidem cum liceat cuilibet suo vicino vel proximo pro repellenda ipsius in-

a Alia: Idem in eodem, al. sta: Innocentius quartus, in concilio Lugdunensi. b Dicitur, excommunicationis, deest in antiquioribus exemplaribus impressis. c in manifestis, desunt hæc duo verba, in eodem. d Vide Decanum eundem non ab homine in primo not. de jud. & in significasti, de off. deleg. e Hæc verba, ab eodem Decano: desunt in manifestis.

juria suam impartiri auxilium; imò si potest & negligit, videatur injuriantem fovere, ac esse particeps ejus culpa: licuit profecto ipsi Decano proprio sibi met subvenire subsidio. & suamet temporalem injuriam sua propria spiritali defensione tueri: sicque utrumque quodammodo gladium & temporalem & ecclesiasticum, alterum videlicet altero adjuvare: maxime quia hi duo gladii consueverunt (exigente necessitate) sibi adinvicem suffragari, & in juvamen alterius subventionem mutua frequentius exerceri.

CAP. VII.

Excommunicatos à subditis suffraganeorum, Archiepiscopi non possunt absolvere: sed excommunicatos à suffraganeis vel officialibus bene, si ad eos appellatum fuerit. h. d. Ioan. And.

Idem.

Venerabilibus: & infra. Ceterum Rothomagen. Archiepiscopo vel ejus officiali non licet excommunicatos ab Archidiaconis vel aliis subditis suffraganeorum ipsius Archiepiscopi (cum nec excommunicantium nec excommunicatorum sint iudices) absolutionis beneficium impartiri: excommunicatos autem ab ipsis suffraganeis vel eorum officialibus possunt absolvere, si ab ipsis litigantibus ad eos a fuerit provocatum. Neutra verò partium appellante, si qua ipsarum per Archiepiscopum vel ejus officialem ab excommunicatione contra eam lata, pro reliqua postulet se absolvi: vel alias coram eis de parte adversa querimoniam sine appellationis interpositione deponat: non est in hoc ab ipsis (cum sui non sint iudices) audienda. Sed si excommunicatus deponat apud eos de suffraganeo, ut imponatur ei poena, & pro suo interesse super injusta excommunicatione querelam, audire utique debent eum: secus autem si conque- ratur de ipso, ut relaxetur hujusmodi sententia contra se ab eo pro alio promulgata: quoniam tueri hanc causam non ad ipsum suffraganeum, sed ad eum pro quo est sententia lata, spectat. Attamen si suffraganeus vel extra judicium pro suorum defensione b jurium, vel etiam in judicio ex suo procedens officio c, inquirendo videlicet vel simile quid agendo, aliquem excommunicet: in hoc casu conveniendus est ipse suffraganeus coram Archiepiscopo, vel ejus officiali: quia ipsius interest defendere causam suam.

Archiepiscopus in casibus, in quibus jurisdictionem habet, ante cognitionem causæ absolvit excommunicatum ad petitionem partis, vel ex officio, nisi dicatur excommunicatus pro manifesta offensa vel contumacia: & contumacia præsumpta & manifesta ponit exemplum. h. d. Ioan. And.

Porro Archiepiscopus vel ejus officiales excommunicatos à suffraganeis, semper antequam audire causam incipiant, in casibus, in quibus eis jurisdictio competit, juxta ecclesie formam, debent absolvere: utpote si post diffinitivam fuerit excommunicationis sententia promulgata, & ad eos a fuerit appellatum: exceptis casibus, in quibus jura prohibent post sententiam appellare. Similiter si suffraganeus extra judicium excommunicet aliquem pro ejus offensa, vel pro sui defensione juris, & super hoc querimoniam ille proponat, est ille prius juxta formam ecclesie absolvendus: nisi suffraganeus probaturum se offerat, quod pro manifesta offensa excommunicationis eum vinculo innodavit. Idem est, etiam si quenkum pro præsumpta contumacia (videlicet quia citatus præfixo sibi termino non comparuit) excommunicatione constingat:

a Amplius in alio casu no. ut per Abbatem in ca. 10. literis, de off. deleg. ubi vide omnino Decanum. b Vide no. in cap. novit, de off. leg. & in c. ex parte supra de verb. signi. Font. c Vide in no. c. humilitu, de major. & obedi. h. d. in l. de adult. ff. Extran. & Alapfo.

quia si sit ligatus, proposita querimonia a petat ab Archiepiscopo se absolvi, sive quando suffraganeus ex suo processit officio, sive quando est ad ipsum Archiepiscopum ante sententiam definitivam appellatum, & ab adversario proponatur, quod absolvendus non sit, nec pando ei debeat iudicii aditus, nisi prius expensas restituat, & iudicio sibi exhibeat cautionem: ipseque respondeat, quod recte contumax repntari non debet, pro eo quod in itinere captus, vel etiam alio impedimento detentus in termino comparere nequivit: tunc protinus sibi iuxta formam ecclesie, beneficium debet absolutionis impendi. Secus autem si se contumacem constiteat, vel alias de contumacia sua constet, quia forte praxiderat in iudicio quod minimè compareret: tunc enim (cum manifesta sit contumacia, & manifesta reputetur offensa) non est ei (nisi primò expensarum satisfactione, ac de stando iudicio cautione praestita) absolutio impendenda. Et hoc ipsum est in similibus observandum: sicut si aliquis ad certum locum citetur, & ille proponat ipsum non esse sibi tutum, & iudex postea in eum (quia non probavit hoc, nec comparuit) sententia excommunicationis promulget: nam tunc si excommunicatus ipse ad superiorem appelleret, & ante omnia se ab eo petat absolvi (cum probare coram eo velit ipsum locum non existere sibi tutum) in hoc est proculdubio audiendus, cum praesumpta solummodo ejus contumacia videatur. Sed si iudex pronunciasset locum illum esse idoneum & securum, & ille non comparuisset, ac ideo excommunicasset eundem: ipse postmodum super hoc (nisi post latam interlocutoriam intra decemium provocasset) nullatenus audire debet.

Excommunicatio lata post appellat. interpositam ex causa probabilis, non statim pronuntiat nulla: sed fieri potest relaxatio ad cautelam, etiam antequam incipiat de veritate causae cognoscere. Item si dicatur lata per intolerabilem errorem, & in contrarium error ille probabiliter defendatur. Joan. And.

Sed si ex causa legitima seu probabili quis appelleret, puta quia locus non est tutus, & post appellationem huiusmodi excommunicatione ligetur, ac deinde constet superiori, quod ad ipsum extali causa exiit provocatum: non tamen illico pronuntiare debet excommunicationis sententiam fore nullam, sed potest eam ad cautelam iuxta formam ecclesie relaxare.

Si certum est excommunicationem esse iustam, sit remissio: si certum est eam iniustam, non sit: si est dubium, fieri potest relaxatio: sed honestius est remittere, tenet tamen relaxatio, ubi Archiepiscopus est iudex, licet non fiat remissio. h. d. Joan. And.

Sane si certum est excommunicationis sententiam esse iustam, velut cum propter manifestum excessum est in aliquem promulgata, superior iudex (nisi periculum sit in mora) excommunicatum ad excommunicatorem prorsus remittere debet: nec debet eum absolvi, nisi excommunicator requisitus malitiose illi absolutionis beneficium denegerit exhibere. Si vero constet huiusmodi sententiam esse iniustam, nequaquam remittendus est ad suum excommunicatorem excommunicatus, sed debet sine difficultate aliqua mox absolvi. Quod si dubitetur, utrum iustus sit vel iniustus, superior (nisi excommunicatori deferat) relaxare iuxta formam ecclesie potest illam: quanquam honestius & convenientius agat, si ei deferat in hoc casu. Vbi autem superiori competit de excommunicatione cognoscere, absolutio seu relaxatio, quam ipse fecerit, tenet, licet forsitan sit iusta: quoniam etli contra jus litigatoris, non tamen contra jus constitutionis absolvi.

Archiepiscopus in casibus, in quibus excommunicare potest, si considerato habet, emendas pecuniarias exigere potest. h. d. Joan. And.

a Ter viam supplicationis, restitutionis in integrum, appellationis. Dom. Font. b Al. fore.

Denique à subditis suffraganei emendas pecuniarias a potest Archiepiscopus secundum consuetudinem regionis exigere, in casibus, in quibus ei licet eos excommunicationis vinculo innodare.

Summarum supra in §. sed si ex causa ibi videat.

Potest quoque Archiepiscopus beneficium absolutionis iuxta formam ecclesie nonnunquam impendere ad cautelam: utpote si asseritur in excommunicationis sententia, intolerabilem errorem fuisse patenter expressum, id est, aliquid sub vi praeccepti vel mandati aperte in ea contineri, quod communiter vel in suo genere est peccatum: veluti si dicat forte aliquis, se à suffraganeo excommunicatum fuisse, pro eo quod elemosinam pauperi tribuebat, vel quia faciebat aliquid aliud, quod in se bonum est, aut quia non operabatur id, quod suo alio illicitum est & pravum, & suffraganeus ipse asserat, quod pro digna & rationabili causa, vel pro conferendo vel exequenda iustitia hoc illi prohibuisset, vel etiam iunxisset: nam tunc Archiepiscopus ad cautelam absolvi potest eum.

Summarium habet supra in §. Sed si ex causa ibi vide.

Similiter si aliquis proponat se ante definitivam sententiam in iudicio, vel extra, post appellationem ex causa legitima interpositam, vinculo excommunicationis addictum: potest Archiepiscopus, postquam sibi de hoc constiterit (etiam priusquam incipiat de veritate causae appellationis cognoscere) absolutionem illi beneficium ad cautelam iuxta formam ecclesie impatiri.

CAP. VIII.

Iudex ecclesiasticus compellit iudicem laicum repellere excommunicatos ab actibus iudiciorum sibi prohibita. h. d. Jo. And.

Alexander IV.

Decernimus, ut iudices seculares per censuram ecclesiasticam ab ecclesiasticis iudiciis (canonica remissione praemissa) repellere excommunicatos ab agendis patrocinando & resistendo in suis curiis & iudiciis compellantur.

CAP. IX.

Non valet excommunicatio lata in participantem, nisi fuerit moniti nominatim. Et canonica moniti dicitur, qui habet inter valia: nisi necessitas facti aliud suadeat. hoc dicitur Joan. And.

Gregorius X. in concilio generali Lugdun.

Constitutionem felicis recordationis Innocentii quarti, praedecessoris nostri, quae prohibet participantem & excommunicatis ea participatione, qui habet minorem excommunicationem induit (monitione canonica non praemissa) majori excommunicatione agere, decernens promulgatam aliter excommunicationis sententiam non tenere: ad tollendum omnia iuris quaevis scrupulum declarantes decernimus, ita demum esse monitionem canonicam in hoc casu, si alius sit servata, eos qui monentur, exprimat nominatim. Statuimus quoque, ut inter monitiones, quas (ut canonice promulgetur excommunicationis sententia) statim per praemitti, iudices live monitionibus tribus utantur, sive una pro omnibus, observent aliorum dierum competentia intervalla: Nisi facti necessitas aliter ea saltem moderanda. d

CAP. X.

Relatio ad cautelam, in generali interdictione non habet locum. h. d. Domin.

a De Anch. hic remittit ad 23. q. 5. s. v. 21. q. 1. si quis excommunicatus restituerit, vel erogare in pauperes: quia mali est quod situm. ca. cum sit. de iuda. Font. c Vidi Font. Art. 1. ff. de ver. obl. ca. lex divina 27. q. 2. Et mutis dicitur loqui etiam: ubi lex expresse meminit de ver. cap. cum apud. de spons. Font. d Vidi Bald. in l. de prec. imp. off. Dom. Font. Item

Idem in eodem.

Præsentem generali declaramus edicto, beneficium relaxationis ad cautelam quoad interdicti sententias in civitates, castra vel quolibet alia loca, sive terras aliquas generaliter promulgatas, locum aliquatenus non habere.

CAP. XI.

Primò excommunicat certis limitatombus dantes licentiam offendendi in personis vel rebus suis, vel suorum: exercentes contra aliquos ecclesiasticam censuram, vel exerceri facientes, vel illam servantes. Secundò ibi, eadem, penam prorogat ad utentem, vel motu proprio ad agentem. Tertio, qui autem, penam aggravat, h. d. Ioan. And.

Idem in eodem.

Quicumque pro eo, quòd in Reges, principes, barones, quobiles, ballivos, vel quoslibet ministros eorum, aut quoscumque alios excommunicationis suspensionis, seu interdicti sententia fuerit promulgata, licentiam aliquam dederint occidendi, capiendi alias in personis, aut bonis suis, vel suorum, gravandi eos, qui tales sententias protulerunt, sive quorum sint occasione prolata, vel easdem sententias observantes, seu taliter excommunicatis communicare volentes (nisi licentiam ipsam se integra revocaverint, vel nisi ad bonorum captionem occasione ipsius licentia sit processum, nisi bona ipsa fuerint intra octo dierum spacium restituta, aut satisfactio pro ipsis impensa) eo ipso sententiam excommunicationis incurrant. Eadem quoque sententia sint innodati omnes, qui ausi fuerint prædicta licentia data uti, vel aliquid præmissorum, ad quæ committenda dari licentiam prohibuimus, alias commiserint suo motu. Qui autem in eadem sententia permanserint duorum mensium spacio, extunc ab ea non possint, nisi per sedem Apostolicam, absolutionis beneficium obtinere.

CAP. XII.

Si malefactor captus à iudice laico dicit se clericum, huius rei cognitio ad iudicem ecclesiasticum spectat. Et si notorie, vel publica fama, vel communi estimatione habeatur pro clerico, statim sit remissio. Item si prius se gerebat pro clerico, & modo deprehensus fuit in habitu clericali. Si autem prius gerebat pro laico, licet modo in clericali habitu deprehensus fuerit, non sit remissio, donec fuerit de clericatu probatum, sed interim contra eum iudex in nullo procedat, h. d. Ioan. And.

Bonifacius VIII.

Si iudex à laico malefactorem captum detineat, & in se clericum dicens ad curiam ecclesiasticam petat remitti, vel curia ipsa eum tanquam suum clericum repetat, iudice illum inscientem clericum, ac ob hoc minime remittendum: dubitationis huiusmodi an scilicet sit, qui reperitur clericus, ad iudicem ecclesiasticum (quia de ecclesiastica & spiritali, vocato tamen iudice seculari, vel alio, cuius interest) cognitio pertinet. Et si notorium fuerit, quòd idem malefactor sit clericus, qui huiusmodi privilegio gaudere debeat, statim absque alia cognitione, vel fama publica de hoc extiterit, aut ipse pro clerico communiter habebatur: in continenti etiam ante cognitionem de clericatu, ecclesiastica curia debet reddi. Idem esse censurus situs ipse ante deprehensionem pro laico publice se non gerens, deprehensus fuit in habitu clericali, tonsuram videlicet, & vestes deferens clericales: nam talem debemus clericum (donec constet de contrario) reputare.

a Vide Bald. in l. hu. rebu. ff. sol. matrim. Bar. in l. nam & Ser. vius. ff. de neg. gest. & l. quoniam multa. C. ad leg. jul. de vi. & c. sic nob. de testib. Font. b Vide Alex. cons. 81. l. et cons. d. a. Bald. in l. si qua per caluomiam. C. de Episcop. & cleric. canonibus, in e. cum non ab homine. ext. de iud. late Covarr. in pract. quest. c. 33. & Grammaticum de casu.

Sicut de illo, qui in possessione ingenuitatis existit, si dicatur ab alio libertinus, legalis sanxit auctoritas, ut probandi necessitate non ipse, sed adversarius adstringatur. Iustum est enim ut ipse talis, quem gestat ex habitu (quousque appareat aliud) presumatur, qualis is esse, cuius fert habitum, comprobatur. Ex stigmate namque consueto Fabricenlibus & imprimi, latitans Fabricensis agnosciunt. Et custodes aquarum (quos hydrphylicae nominant) quæ eis insigni solet annotatione signati, manifesti sunt omnibus, & angaticum nomine non tenentur. Isque status alicujus esse videtur, in quo ipse deprehenditur, donec contrarium doceatur. Non sic autem volumus observari, si ante deprehensionem pro laico publice se gerebat, ac pro tali communiter habebatur, quamvis deprehensionis tempore repetitus fuerit in habitu clericali: tunc enim restituendus non est, quousque fidem de titulo fecerit clericali, cuius eidem probationis onus incumbat, propter presumptionem, quæ adversus ipsum orta est ex declaratione laicalis habitus præcedenti. Contra eum tamen interim quivis processus iudicis penitus conquiescat.

CAP. XIII.

Non tenet suspensio vel interdictum lata in participantes, nec præmissa mutatione canonica, h. d. Ioan. And.

Idem.

Statutum Gregorii Papæ X. factum ad declarationem constitutionis Innocentianæ, quæ prohibet participantes excommunicatis ea participatione, quæ solum minorè inducit, majore excommunicatione ligari monitione canonica non præmissa: in suspensionis & interdicti sententia non præmissa: in suspensionis & interdicti sententia (quæ pro huiusmodi participatione, plerumque ab ordinariis vel delegatis à iudicibus promulgantur) præcipimus inviolabiliter observari. Decernentes easdem sententias non tenere aliter promulgatas.

CAP. XIV.

Ter negligentiam non prosequenti debito tempore appellationem, excommunicatio post eam lata non convalescat: sed potius tunc de vincari, & debetis vincari, donec de sententia docuerit, h. d. Ioan. And.

Idem.

Licet excommunicationis sententia post appellationem legitimam promulgata, per negligentiam appellantis, appellationem suam minime prosequentis, non ratificetur, nec etiam convalescat: excommunicatus tamen nominatim, vel specialiter & expresse, qui post appellationem legitimam excommunicationis sententiam asserit in se latam: si appellationem eandem intra tempus e, ad ipsam prosequendam ab homine, vel à iure statutum, non fuerit (ut debuit) prosecutus, lapsò eodem tempore excommunicatus publice nunciari, & nedom in judicialibus, sed etiam in extrajudicialibus evitari, ac à legitimis actibus removeri debet, quousque quòd post appellationem legitimam excommunicatus fuerit, vel aliàs de ipsius sententia docuerit nullitate.

CAP. XV.

Tractus capi faciens & includens, etiam per laicos, clericum nondum incorrigibilem, excommunicatus non est: nec etiam ipse capientes. Secundo dicitur, si toto dat fidei iussorem de parendo iure, detineri non debet: nisi iusta causa id suadeat, h. d. Ioan. And.

a Vide Alciatum l. i. pro intermissis, verbo militia. b V. de e. suam de ord. cog. l. q. sens. C. ad l. Juliam de plag. c al. famam. d Nota quòd delegati possunt excommunicare, suscipiendos, interduttore: quanquam hoc in literis delegationum non exprimitur, secundum Doct. vide not. super eod. statutum Font. & 134. Albat. in c. testimonium, ext. de testib.

Hhh

Smissos excessus, etiam per laicos capi facias, & eos (ne fugiant) in carcere poena debita postea castigandos includas: te vel capientes eosdem (licet nondum appareat incorrigibiles illos esse) nulla credimus excommunicatione innodari. Cum in his (nisi alias ex proposito excedatur in ipsis) temeritas vel injuria nequeat deprehendi. Eosdem quoque clericos si de parendo juri tibi si de jussoriam dederint cautionem, detinere non debes: nisi excessus enormitas, vel alia causa rationabilis eos susserit detinendos.

CAP. XVI.

Interdicta clero non est interdictus populus, nec e converso. Interdicta civitate propter delictum domini, cives non interdicti: extra ipsam audiunt divina. Interdicta populo singulares de populo intelliguntur interdicti. h. d. Ioan. And.

Idem.

Sententia interdicti proferatur in clerum, non intelligitur (nisi aliud sit expressum in ea) interdictio ipsorum, alius licite admittitur ad divina. Ceterum cum propter delictum domini, vel rectoris, est civitas interdicta, cives ejusdem (qui culpabiles non existunt, dummodo & ipsi propter dominum, vel rectorem puniendum in eis non fuerint interdicti) possunt extra ipsam licite interesse divinis. Cum vero alicujus terrae populus interdictio nodatur, singulares ex eo personae, quas interdictas esse constat, (ne sententia effectu careat, cum divinorum iudicio, & sacramentorum perceptio populo ut universis non competant) non debent alicubi (cassus expressis a jure duntaxat exceptis) audire divina, vel ecclesiastica recipere sacramenta.

CAP. XVII.

Interdicta civitate, suburbia & continentia aedificia dicuntur interdicta. Et interdicta ecclesia, capella contigua, & coemeterium contiguum dicitur interdictum h. d. Ioan. And.

Idem.

Si civitas, b. castrum, aut villa, subiciantur ecclesiastico interdictio, illorum suburbia, & continentia aedificia eo ipso intelligi volumus interdicta. Nam licet praedicta videantur aliis murorum ambitu terminari, hoc tamen casu ne vilipendi valeat sententia interdicti (quod fieret si posset in ipsorum suburbis, vel continentibus aedificiis licite celebrari, ut prius) expedit interpretationem fieri latiore. Ratione quoque simili si sit ecclesia interdictio supposita, vel subiecta, nec in capella ejus celebrari, nec in coemeterio ipsius eidem ecclesiae contiguus poterit sepeliri. Secus si ei contigua non existant.

CAP. XVIII.

Celebrans scienter in ecclesia polluta, vel presente excommunicato majore excommunicatione, irregularitatem non contrahit. Domin.

Idem.

Is, qui in ecclesia sanguinis aut feminis effusione polluta, vel qui praesentibus majore excommunicatione nodatus, scienter celebrare praesumat, licet in hoc temerariè agat, irregularitatis tamen (cum id non sit expressum in jure) laqueum non incurrit.

Scienter celebrans in loco interdicto, in casibus non permisso, irregularitatis & ineligibleitatis est h. d. Dom.

^a Vide Al. cons. l. d. r. incip. videtur super primo dubio. & cons. 149 l. b. incip. in causa inquisitionis. ^b Ex an. appellatione civitatis veniant terra sibi recommendata, vide Ancha. in Cl. ne Roman. h. sane de stell. ubi offerit non venire. & qua sit ratio, vide Cur. in cons. 204. l. 1. & quid veniat appellatione civitatis, tradit Fel. in s. Rodolphus, ext. de rescript. ^c Haec duo verba, supposita vel, de jure in manu scilicet.

Is vero, qui scienter in loco celebrat supposito interdicto (nisi super hoc privilegiatus existat, aut à jure de concessum eidem) irregularitatem incurrit: à qua requirit per alium, quam per Romanum Pontificem licentiam, & adeo efficitur ineligibleis, quod nec ad eligendum cum aliis debeat admitti.

CAP. XIX.

Tempore interdicti christiana de cano. domini. consuetudo non dicit.

Idem.

Quoniam a in baptismo & confirmatione (quae etiam pueris, sed adultis, propter mortis periculum, exhiberi possunt licite, tempore interdicti) christiana nomen unione: posse (licet tunc interdicta existat) christiana die eccana domini conferri, dubium non existit.

CAP. XX.

Suspensus ab ingressu ecclesiae, in ea divina celebrans, est irregularis. Et mortuus impeditur: suspensus deo durante, interdicta sepultura. Et suspensus ab ingressu ecclesiae vel ipsius per appellationem sequentem non suspenditur. h. d. Dom.

Idem.

Is, cui ecclesiae interdictus ingressus (cum sibi per consequens censetur in ipsa divinorum celebratio interdicta) irregularis efficitur, si contra interdictum huiusmodi divinis in ea se ingerat, in suo regni officio sicut prius. Talis quoque si hoc interdictio durante decedat, non debet in ecclesia vel coemeterio ecclesiastico (nisi in poenitentia) sepeliri. Sane sicut excommunicatio, licet officio vel ab ingressu ecclesiae lata suspensio, aut ipsius effectus, per appellationem sequentem minime suspenduntur.

CAP. XXI.

Religiosum, clericum verberantem, absque Episcopo, si casu quo absolvet clericum. h. d. Dom.

Idem.

Religioso, qui manus violentas in clericum saecularem iniicit (ne hoc praesertim habeat materiam evagationis) poterit ab Episcopo caluabulonis beneficium extorqueri, quo saeculari clerico possessum saltem clerico perculsit.

Verberans novitium religiosum, excommunicacionem incurrit h. d. Dom.

Quamvis o autem is, qui religionem ingreditur, religiosus censeri cum effectu non possit, donec sit in hoc vel expresse professus: si quis tamen violentas manus in eum iniicit, excommunicationis lata à canone nullum non evadit.

CAP. XXII.

Absolutus propter mortis periculum, vel aliud impeditum, ab eo, à quo alias non poterat, si cessante impeditore non presentat, cum commode poterit, et, à quo alias ab eo debet, recedit in eandem sententiam. Idem in absolutis, qui debet aliquo conspellui praesentare, si hoc non faciat. Ioan. And.

Idem.

Eos qui à sententia canonis vel hominis (quam illiolum, à quo alias de jure fuerant absolventi, nequeunt propter imminens mortis articulum, aut aliud impedimentum legitimum pro absolucione beneficio habere recurtum) ab alio absolventur: si cessante postea periculo, vel impedimento huiusmodi se illi, à quo his cessantibus absolvi debebant, quam citò commode poterant, contempserint praesentare, mandatum ipsius super illis, pro quibus excommunicati fuerant, humiliter recepturi & satisfacturi, prout iustitia suadebit: decernimus (ne sic censura illudant ecclesiastica) in eandem sententiam recidere ipso jure. Idem statuimus de his, quibus (cum à sed. Apost. vel à legatis ipsius, absol-

^a Vide 1211. & ibi dicit. in ca. non est. in fi. ext. de prof. ^b In manuscriptis codicibus ita: nisi prius pariterent. &c. ^c Vide Fel. cum deputati. ext. de iud. & l. si leg. per ff. de ju. omni. iud.

absolutionis beneficium, à quibusvis sententis conse-
quuntur, in iungitur, ut ordinatorum suorum, vel alio-
rum quorumlibet suscepturi poenitentiam, ab eisdem se
conspicui representent, & passim injuriam, seu iis, quibus
propter hoc obligati existunt, satisfactionem exhibeant
competentem: si hæc quum primùm commodè pote-
runt, non curaverint adimplere.

CAP. XXIII.

Si percussorem in clericum sine meo mandato, ræmen nomine meo
factam, ratam habeam, excommunicatus sum: secus si meo nomine
non sit facta. Ioannes Andr.

Idem.

Um quis absq; tuo mandato manus inicit a in cle-
ricum tuo nomine violentas, si hoc ratum habueris,
excommunicationem latam à canone incunctanter in-
curris: cum rati habitio retrotrahatur, & mandato de-
beat comparari. Si verò injectio eadem tuo nomine,
non sit facta, tunc licet pecces ratam habendo eandem,
non tamen propter hoc excommunicationis ullius b
vinculo innodaris. Cum quis eorum habere nequeat,
quod ejus nomine non est gestum.

CAP. XXIV.

Tempore interdicti etiam sani ad poenitentiam admittuntur:
nisi sint excommunicati, qui non nisi in mortis articulo admittuntur:
vel nisi causam dederint interdicti, qui non admittuntur, nisi satu-
faciant, vel causam prout possunt. Item illo tempore missæ & alia
divina officia sub pena distributionum, sicut prius, in ecclesiis ce-
lebrantur: januis clausis: plane sine excommunicatione & interdicti,
& sonitu campanarum, & quæ in anno alie cum campanis &
januis aperti celebrare possunt, & exclusi excommunicati interdic-
ti admittuntur: ita tamen quod hi propter quorum excessum latum
est, non appropinquent altari. In cetero servandum est interd-
ctum. Et revocata sani privilegia, ultra id quibuscuque concessa
hæc dicit. Ioannes Andr.

Idem.

Alma mater ecclesie piernaque nonnulla rationabi-
liter ordinat & consulte, quæ suadente subditorum
utilitate, postmodum consultis, ac rationabilibus re-
vocat e, in meliusve commutat. Sanè à nostris dudum
fuit prædecessoribus constitutum, ut in terris seu locis
ecclesiastico suppositis interdicto, nulla (certis casibus
& sacramentis exceptis) divina celebrantur officia, vel
ministrantur ecclesiastica sacramenta. Quia verò ex
distinctione hujusmodi statutorum excessit indevotio
populi, pullulant hæreses, & infinita pericula anima-
rum insurgunt, ac ecclesiis sine culpa earum debita ob-
sequia subtrahuntur: cum fratribus nostris delibera-
tione habita super his diligenter concedimus, quod tem-
pore interdicti ab homine, vel à jure prolato, non tan-
tummodo morientes, sed à etiam viventes, tam sani
etiam quam infirmi, ad poenitentiam (quæ propter
proximitatem & facilitatem hominum ad peccandum,
sanè necessaria est) licite admittantur dum tamen ex-
communicati non fuerint, quos admitti (præterquam
in mortis articulo) nolumus ad eandem. Illis etiam
propter quorum culpam, dolum vel fraudem la-
ta est sententia interdicti, vel qui ad perpetrandum del-
ictum, cujus occasione ipsum interdictum est latum
præbuerunt auxilium, consilium vel favorem: nisi
de ipso delicto (si sint tales, quod id facere valeant)
prius satisfecerint, vel de satisfaciendo idoneam de-
derint cautionem, aut si satisfacere nequeunt, vel hu-

iusmodi cautionem præstare jutarerint, quod quum-
poterunt satisfaciant: & ad satisfactionem hujusmo-
di per eum, vel per eos qui facere ipsam debent & pos-
sunt præstandam dabunt consilium, & auxilium, ac ju-
xta posse suum fideliter laborabunt: non est poenitentiz
beneficium aliquatenus concedendum. Nec tunc etiam
quoad istos vel alios, qui circa hoc minimè deliquerunt
(ubi civitas vel locus alius, seu universitas interdicti ex-
istunt) faciendæ est relatio interdicti, sed est eis solum-
modò injungenda poenitentia salutaris. Adicimus præ-
terea, quod singulis diebus in ecclesiis & monasteriis
missæ celebrentur, & alia dicuntur divina officia sicut
prius: submissa tamen voce & januis clausis, excommu-
nicatis ac interdictis exclusis, & campanis etiam non pul-
satis. Et tam canonici, quàm clerici ecclesiarum, in
quibus distributiones quotidianæ illis, qui horis inter-
dicti canonicis tribuuntur, si ad officia non venerint supra
dicta, distributiones easdem amittant: sicut interdicto
perderent non extante, si divinis officiis non adessent.
In festivitibus verò natalis Domini, Pasche, ac Pente-
costes, & assumptionis virginis gloriose, campanæ pul-
sentur, & januis apertis alta voce divina officia solenniter
celebrentur, excommunicatis prorsus exclusis, sed
interdictis admisis: quibus ob reverentiam dictarum
solennitatum (ut ipsi ad humilitatis gratiam, & recon-
ciliationis affectum a facilius inclinentur) præfatis die-
bus participationem permittimus divinorum: sic tamen
quod illi, propter quorum excessum interdictum hujus-
modi est prolatum, altari nullatenus appropinquent.
Cæteris, quæ circa observationem interdictorum à no-
stris sunt prædecessoribus instituta, in suo robore dura-
turis: non obstantibus quibusvis privilegiis, ecclesiis,
monasteriis, ordinibus, religionibus, seu personis eccle-
siasticis, secularibus, vel regularibus, exemptis & non
exemptis, sub quavis forma vel expressione verborum ab
Apostolica sede concessis, quæ contra tenorem præsentis
constitutionis nullis volumus suffragari, cum quibuslibet
tam secularibus, quàm regularibus sufficere debeat, ut
tempore interdicti modo præmissis diebus celebrent su-
per dictis.

DE VERBORVM SIGNIFI-
catione.

TITVLVS XII.

CAP. I.

Declarat hic Innocentius quod significet verbum privilegii: re-
cipimus vos in proprios filios ecclesie Romanæ: & qui locus dicatur
esse desertus. hoc dicit. Ioannes Andr.

Innocentius quartus.

Veniens & infra. Per illa verba privilegii: in
speciales & proprios ecclesie Romanæ filios
vos recipimus: dictos fratres exemptos non
intelligi, & ipsos ex illo in proprios ejusdem ecclesie
filios fuisse receptos, quod ab alio quàm à Romano
Pontifice, vel legato ab ejus latere b destinato, inter-
dicti vel excommunicati à quoquam non valeant, de-
claramus. Illum locum desertum in præmissis intelli-
gimus, qui non habitatus penitus, neque cultus fuerit,
vel ultra memoriam hominum, secundum indulgen-
tiam Lucii est sub Saracenorum potestate detentus:
certentes ecclesias in talibus desertis locis, à fratribus
ipsis constitutas, seu etiam construendas, in eo plena
libertate gaudere: ut secundam indulgentiam Lucii,

a ad effectum. b Per, de Andruv. negat per hunc text. pro-
bat, legatos cognoscere posse de causis exemptorum, quia hic est
privilegium non jus commune. Non a quoque dicitur ordinari, qui
exempti non judicant, not. sub de offi. leg. translatione. Fon.
H h h 3

a nisi injecerit. b ab alio. c Vid. l. r. C. de cad. sol. ubi
dicit Bald. quod sicut medicus servationem tempora alterat medici-
na, ita legislator leges. Font. d aliter, ita: sed & arvenas.
e Nam in mortis articulo nulla est casuum reservatio: atque deo
omnes sacerdotis quoslibet poenitentes à quibusvis peccatis & cen-
suris absolvere possunt. ita Concil. Trident. sess. 4. cap. 7. de casuum
reservacione.